

זמני כניסת ויציאת שבת

כניסת שבת-17:12

יציאת שבת-18:04

יציאת שבת ר"ת-18:42

לפי לוח אור החיים
אופק ת"א

משכני עלינו

פרשת משפטים

כי תקנה עבד עברי (כא, ב)

מדוע פתחה התורה והקדימה לכל משפטיה דווקא את ענין העבד ?

מתרץ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהואיל ורק עתה יצאו ישראל ממצרים, ועדין חשים הם את עצמת המכות שבהן נחבט גופם, זה הזמן המתאים ביותר לבאר את כל ענין העבדות ולהורות להם כיצד נראה עבד על פי התורה הקדושה.

משל מלך שמרדו בו והוא נאלץ להימלט מארמונו, כשרק בגדיו לעורו. המורדים הידקו את טבעת החנק סביבו, ובלית ברירה, כשהבחין שהוא כמעט נתפס, הוא מיהר לנקוש על דלתו של בית שהזדמן לפניו וקרא לבעל הבית: "אנא הצל אותי!".

בעל הבית, שהבין את המצוקה הנוראה, בה הוא נתון, הורה לו לשכב במהירות ופרש מעליו ערימת שקים ובלויי סחבות שהיתה לו בביתו.

לא חלפו חמש דקות, וכבר נשמעו נקישות עזות על דלת הבית: "איפה הוא?" בעל הבית ניגש לפתח: "את מי אתם רוצים? במה אוכל לעזור?"

"זוז" – שאגו הפורעים, וכבר נכנסו פנימה והחלו לנקוש על הקירות ועל הארונות בקתות הרובים שלהם, כדי להבחין היכן יש דלת כפולה.

אחד מהם הבחין בערימת הסחבות שהיתה מונחת בפינת החדר, והיכה עליה נמרצות, אך בנס לא העלה על דעתו לחפור בה ולגלות את מי שמסתתר בתוכה.

לבסוף התייאשו המורדים ופנו ללכת, וכשהשתרר במקום שקט, העז המלך לצאת, עדין רועד וחיזור כסיד.

"הצלת את חיי", לחש למצילו, נותר בבית עוד יומיים, וכשהתרחקו עוד הפורעים, יצא למקום אחר. חלפו חודשים ספורים, המרד דוכא- והמלך שוב ישב בהדר על כסאו.

אחת מן הפעולות הראשונות שעשה, היתה, כמובן, לקרוא למצילו, על מנת לגמול לו על מה שעשה עבורו.

"הצלת את חיי", אמר לאיש כאשר עמד לפניו, "מה ביכולתי לעשות עבורך?" "תודה לך אדוני המלך, אך איני חסר דבר... מכל מקום, אם זוכה אני לדבר איתך, מסקן אותי לדעת כיצד הרגשת תחת ערימת הסחבות שהנחתי עליך, כשהחברות הכו מעליך?"

למשמע הבקשה האדים המלך כולו: "איך אתה מדבר? הלא תבוש!", ומיד פקד על העבדים שלפניו: הוציאוהו למות בתליה!".

"אדוני המלך", פער האיש את פיו בתדהמה, "אני חוזר בי מהשאלה... אין המלך צריך לענות לי... רחם עלי, נהג בי כאילו לא שאלתי מאומה...". אך המלך לא נרגע: "אי אפשר למחוק את מה שדיברת! זוהי חוצפה איומה שאתה עתיד לתת עליה את הדין!"

לא הועילו כל בקשות הרחמים, והאומלל הובהל לכיכר העיר בטקס מרשים, על צווארו הונח חבל התליה, והספירה לאחור החלה, כשהמלך עצמו מפקד על האירוע כולו מקרוב.

כשאמר התליין את הספרה "שתיים" ופסע היה בינו לבין המוות, ניגש אליו המלך, הסיר את החבל מעל צווארו ואמר לו כשחיוך על פניו: "כעת יודע אתה כיצד הרגשתי?!... לעולם לא היית מבין זאת, אלמלא היית חווה זאת על בשרך..."

מילים רבות אינן יכולות להסביר מה פשר המושג "עבדות", אך עם ישראל, אשר זה עתה יצאו מעבדות לחרות מבינים זאת היטב על בשרם, לפיכך, בחרה התורה לפתוח בציווי זה, בטרם ילכו המאורעות שאירעו להם וישקעו בנבכי ההיסטוריה ובתהומות השכחה.

(ומתוק האור מאוצרו של הרב לוונשטיין שליט"א).

עבד עברי מעולם לא היה בן חורין

כי תקנה עבד עברי, שש שנים יעבוד, ובשביעית... לחפשי חנם (כא, ב)

מדוע היה צריך לכתוב "שש שנים יעבד", הלא זהו דבר פשוט, כי לשם מה קונים עבד אם לא לשם עבודה? וכי לא די היה לכתוב ש"בשביעית יצא לחפשי חנם"?

עוד יש להקשות על לשון הפסוק: "כי תקנה עבד עברי", והלא העברי אינו עבד עד לאחר שקנו אותו, ואם כן, כך היה צריך לכתוב: "כי תקנה עברי לעבד"?

אלא אומר האלשיך הקדוש, כל אדם מישראל הנו תמיד עבד לקב"ה, ואם כן איך יכול אדם לקנותו לעבד ולשעבדו לעצמו, הלא הוא כבר עבד של ה'? אלא, שלמרות זאת, התורה אפשרה לנו לעשות זאת, לקנות את מי שהוא עבד ה', ולשעבדו לעבודה שלנו. וזהו שבא הכתוב ומבאר לנו: "כי תקנה עבד עברי", כלומר, הקונה עברי אכן אינו קונה בן חורין אלא קונה עבד של הקב"ה. ולכן לא כתוב "כי תקנה עברי לעבד", כי לא הקניין שלך הפך אותו לעבד, אלא מאז ומעולם הוא עבד של הקב"ה, ואכן קנית מי שהוא כבר עבד.

ולפי זה מובן היטב מדוע צריך היה לומר "שש שנים יעבד", כי הדברים הללו באמת כלל וכלל אינם פשוטים ולכן גם לא מיותרים, אלא אדרבה, חידוש גדול מאד יש בכך ש"שש שנים יעבד" העבד, שכן מאחר שהוא עבדו של הקב"ה, איך יכול ישראל הקונה אותו להעבידו? לפיכך אומרת לנו התורה יש לך רשות לשעבד את העבד של הקב"ה. (ומתוק האור מאוצרו של הרב לוונשטיין שליט"א)

שעבודו לקב"ה קודם

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד (כא, ב)

רבי רחמים חי חותא הכהן זצ"ל בספרו "שיירי מנחה" דייק בלשון הפסוק, שלכאורה היה צריך לומר כי "תקנה עברי לעבד" ולא "עבד עברי", שהרי בשעה שקנאו, עדיין לא היה עבד? ופרש, שהרי במקום אחר פרשה התורה מדוע לא יעבוד עבד עברי יותר משש שנים: "כי עבדי הם... לא ימכרו ממכרת עבד" (ויקרא כה, מב). הם כבר משועבדים לה' יתברך ושעבודו קודם.

דבר זה נרמז כאן בפסוק: "כי תקנה עבד עברי" – העברי הוא עבד כבר קודם. למי? לקב"ה ולכן "שש שנים יעבד". (ומתוק האור מאוצרו של הרב לוונשטיין שליט"א)

הלכות תענית אסתר סימן תרפו'

א. תענית אסתר אנו מתענין ביום י"ג באדר זכר לתענית שגזרו מרדכי ואסתר ואין אנו מתענין ג' ימים אע"פ שבימיהם התענו ג' ימים מפני שלא להכביד על הציבור. (בי"י שוע ס"ג)

ב. חתן בתוך שבעת ימי המשתה וכן שיש ברית מילה ביום תענית אסתר, אבי הבן, המוהל והסנדק, שלושת בעלי הברית אינם מתענים כלל בתענית אסתר אפילו כשחל בזמנו. ואינם רשאים אפילו להחמיר על עצמם להתענות מפני שיום טוב שלהם הוא. (יחז"ע דעת ח"ב ס' ע"ח).

ג. מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות בתענית אסתר. ומעוברת היינו שהוכר עוברת שהוא מג' חודשים ומעלה ומ"מ אם סובלת מהקאות ומיחושים או חולשה רבה, מותר לה לאכול גם בטרם מלאת לה ג' חודשי הריונה. ובפרט לאחר מ' יום ליצירת הולד. ומינקת שאמרו כל שהיא תוך 24 חודשים ללידתה ואפילו אם פסקה להניק ומרגישה חולשה יתירה הרי היא פטורה מלהתענות וכן אישה שהפילה ל"ע פטורה מלהתענות תוך ל' יום להפלתה, ואין צריך לומר יולדת תוך ל' יום פטורה מלהתענות ואינה רשאית להחמיר על עצמה. וכן חולה שאין בו סכנה פטור מתענית זו ואינו רשאי להחמיר על עצמו ואפילו שתקפתו חולשה יתירה אין צריך להתענות. וכן זקן מופלג שהוא תשוש כח פטור מלהתענות ואינו רשאי להתענות, ואפילו מי שאינו אלא מצטער מכאב עיניים לא יתענה וכשיבריא יפרע תעניתו, אלא אם כן אכל על פי פקודת רופא שאז אין צריך לפרוע התענית. אבל הבריאים הן אנשים והן נשים לא יפרשו מן הציבור ואפילו מי שבא בדרך וקשה עליו התענית ידחוק עצמו ויתענה. (חז"ע פורים עמ' לז).

ד. בתענית ציבור שליח ציבור אומר עננו בן גואל לרופא וחותם בא"ה העונה לעמו ישראל בעת צרה. (ויחיד בשומע תפילה ולא חותם בה), וקורין בשחרית ובמנחה פרשת "ויחל משה". (שו"ע תקסו).

ה. אם אין רוב מניין שמתענים בבית הכנסת בצום תענית אסתר, אין להוציא ס"ת לקרות פרשת ויחל במנחה, והשליח ציבור לא יאמר עננו בחזרה ברכה בפני עצמה אלא בשומע תפילה. אבל כשיש שישה מתענים, שהם רוב מניין, המנהג להוציא ספר תורה לקריאת ויחל, והשליח ציבור אומר עננו בחזרה תפילה בפני עצמה. וכשקוראים בתורה במנחה בתענית אסתר, אין להעלות לתורה אלא מי שצם. ואם הלוי שנמצא בבית הכנסת לא צם, בין אם יצא החוצה בשעת הקריאה, ובין אם נמצא בתוך בית הכנסת, אין להעלותו לתורה, ויש לקרוא לכהן המתענה במקום לוי. (חז"ע פורים עמ' מז).

ו. מי שסובל בתענית ציבור ממיחושי ראש, מותר לו לבלוע גלולה בלא מים כל שאין בה טעם טוב שהח"ך נהנה ממנה. ואם אי אפשר לו לבלוע הגלולה בלא מים, מותר לו לבלועה עם מעט מים. (חז"ע ארבע תעניות עמ' ל).

